

V kině Aero byli oceněni žáci, kteří zaznamenali příběhy pamětníků

21.02.2017

V pondělí 20. února vybrala odborná porota v kině Aero vítěze projektu Příběhy našich sousedů, ve kterém se žáci základních škol stávají reportéry a zaznamenávají vzpomínky pamětníků, jež zažili porušování lidských práv.

Z dvanácti žákovských týmů zvítězily týmy Základní školy Jiřího z Lobkovic (1. a 3. místo) a Základní školy náměstí Jiřího z Poděbrad (2. místo). Odbornou porotu, kterou tvořili novinář a dlouholetý spolupracovník Post Bellum Petr Nosálek, historik a pedagog Jaroslav Najbert a učitelka dějepisu Denisa Pilátová ze ZŠ Dědina, zaujaly nejvíce příběhy Ladislava Okrouhlíka, Agnesy Horváthové a Jiřího Šalamouna, které zvětčnili žáci formou audio nebo video nahrávky.

„Projekt Příběhy našich sousedů si zasluhuje pozornost nejen proto, že zaznamenává vzpomínky obětí nacismu a komunismu, ale že je předává dalším generacím. Žáci jsou vystaveni silnému emocionálnímu prožitku, jenž musí do jisté míry převést do reportážního stylu. Pátrat v archívech po jednotlivých detailech a zároveň se seznámit s konceptem základních lidských práv, jejichž porušování prožili respondenti tím nejhorším možným způsobem, je nejlepším možným prostředkem přirozeného vzdělávání a je skvělou alternativou místo povinných hodin dějepisu,“ uvedla starostka Vladislava Hujová během zahajovací řeči

v kině Aero, která rovněž předala vítězům dary od městské

V letošním školním roce se se zapojilo do projektu celkem 9 učitelů a 49 dětí z osmi základních škol Prahy 3 (ZŠ nám. Jiřího z Lobkovic, ZŠ Jeseniova, ZŠ Chelčického, ZŠ Cimburkova, ZŠ nám. Jiřího z Poděbrad, ZŠ J. Seiferta, ZŠ Lupáčova, ZŠ Pražáčka). Děti ze 7., 8., a 9. tříd se v průběhu listopadu a prosince setkaly s dvanácti pamětníky a nahráli jejich celoživotní vzpomínání. Pod vedením pedagogů si děti před návštěvou připravovaly otázky a seznamovaly se s historickými souvislosti. Následovala práce s nahrávkou, kdy děti čekali nelehký úkol vybrat z pamětnického vyprávění to nejzajímavější a nějakým způsobem to předat dál. Osm žákovských týmů se zúčastnilo workshopů v Českém rozhlasu, kde si děti ve studiu namluvily na mikrofon opravdovou rozhlasovou reportáž. Tři týmy setkání s pamětníkem natočily na kameru a jako výstup odevzdali video reportáž. Jeden tým se rozhodl pro literárně výtvarné zpracování příběhu.

Příběhy našich sousedů je vzdělávací projekt neziskové organizace Post Bellum pro žáky osmých a devátých tříd, který se v Praze 3 koná za finanční podpory žižkovské radnice.

Text: Martin Hošna

Foto: Pavel Šmída

Praha 3 - seznam pamětníků

Příběhy našich sousedů 2016/2017

jméno, kontakt	škola	životopis
----------------	-------	-----------

<p>Antonín J. Liehm 1924</p>	<p>ZŠ Chelčického</p>	<p>Český filmový a literární kritik, publicista, československý komunistický a reformní politik, patří mezi osobnosti, které se podílely na obrodném procesu v 60. letech 20. století. Po srpnové okupaci emigroval do Francie. Proslavil se především jako zakladatel mezinárodní kulturní revue Lettre Internationale, kterou vydával 1984-1988 v exilu v Paříži. Vyrůstal na Žižkově, jeho otec byl advokát. Před válkou se seznámil s Emilem Františkem Burianem a zapojil se do mimodivadelních aktivit kolem jeho divadla. V roce 1944 vstoupil do KSČ. V květnu 1945 zorganizoval záchrannou výpravu pro E.F. Buriana, který přežil koncentrační tábor a zázrakem se zachránil v Severním moři. Společně s Burianem stál u zrodu časopisu Kulturní politika. V roce 1960 se stal redaktorem Literárních novin a významně se podílel na jejich proměně z ideologického týdeníku v nejtěsnější časopis a symbol liberální atmosféry pražského jara. V 70. a 80. letech přednášel na mnoha evropských a amerických univerzitách o československém filmu. Byl dopisovatelem římských Listů Jiřího Pelikána.</p>
<p>Věra Lukášová 1929</p>	<p>ZŠ J. Seiferta</p>	<p>Farářka Věra Lukášová se narodila v evangelické rodině ve Zlíně. Maminka byla v domácnosti, tatínek pracoval u firmy Baťa, nejprve jako obchodvedoucí, později coby rajonista - kontrolor prodejen v západních Čechách. Maminka na československou církev evangelickou přestoupila z katolické církve při sňatku s otcem. Rodina pak po tři roky žila v Holandsku, kam otce firma převezela na výstavbu nové továrny firmy Baťa v Bestu. V roce 1935 se tu narodila sestra Ljuba a ve stejném roce se vrátili do ČSR. Po ročním působení v Chebu se rodina usadila ve Zlíně, kde se v roce 1942 narodil bratr Karel. Pro firmu Baťa pracoval otec Věry Lukášové až do roku 1948. Poté byl z práce vyhozen. Věra nastoupila na Obchodní akademii Tomáše Bati pro zahraniční obchod, kterou ukončila maturitou v roce 1948. Poté začala pracovat ve Filmových ateliérech Zlín - Kudlov. Jako samostatně pracující asistentka produkce vedla i výrobu třinácti krátkých a tří celovečerních filmů z materiálů inženýrů Hanzelky a Zikmunda. V roce 1953 se provdala za evangelického faráře a žila s ním na faře patnáct let v Kroměříži, od té doby žije v Praze. Celkem se manželům narodili tři synové. První z nich však krátce po porodu zemřel. Do Prahy se rodina stěhovala jak pamětnice sama říká „za doprovodu ruských tanků“ 21. srpna 1968. Věra Lukášová nastoupila do Filmového studia Barrandov, kde pracovala až do roku 1988. Podílela se kromě jiných na výrobě filmů Božská Ema, Příběh lásky a cti, Den pro mou lásku, Komediant, Veronika, J. A. Komenský a seriálů Lékař umírajícího času, Sanitka, Třetí patro a dalších. Do důchodu odešla v roce 1996. Ve sboru působila nejprve jako paní farářová, po smrti svého muže pak v letech 1988 až 1995 jako diakonka vedoucí sbor. Díky své autoritě a organizačním schopnostem se mohla sboru ujmout sama, složila zkoušky a stoupla si sama na kazatelnu fary na Praze 3 na Jarově.</p>
<p>Miroslav Čvančara 1934</p>	<p>ZŠ Lupáčova</p>	<p>Rodiče pana Čvančary ve 30. letech provozovali několik biografů, vybudovali půjčovnu filmů a založili archiv filmů. V roce 1939 jim byla většina filmového materiálu nacisty zabavena. Po válce se otec pokusil svou živnost obnovit, ale to, co za tři roky nashromáždil, mu v roce 1948 zabavili komunisté. Rodinu perzekvovali, často konali domovní prohlídky, občas otce odvedli a vyslýchali. V roce 1958 komunisté zavřeli staršího bratra Františka. Miroslav Čvančara celý život bydlí na Žižkově v Kubelíkově ulici č. 48. V únoru 1945 tu zažil nálet na Prahu, neschoval se do krytu a vše pozoroval. Chodil do školy na Havlíčkově náměstí, za německé okupace přejmenované na Husovo náměstí. Pamatuje, jak tu za války nacisté odstraňovali sochu Karla Havlíčka Borovského. Krátce chodil také do Lupáčovky. Po válce byl činný ve skautu.</p>
<p>Miloš Horanský 1932</p>	<p>ZŠ Cimburkova</p>	<p>Režisér, herec, pedagog, básník, publicista. Narodil se v Bytči na Slovensku jako syn berního úředníka. Pochází ze smíšené rodiny, maminka Slovenka, otec z Moravy. V roce 1939, když mu bylo 7 let, vesnici zlikvidovali Hlinkovci a celá rodina se proto přestěhovala do Kroměříže, kde vychodil obecnou školu a gymnázium. Během dětství stráveného na Slovensku viděl deportace Židů i Romů. V Bytči pozoroval romské rodiny z řad místní menšiny, tedy lidi, které znal a s jejichž dětmi si hrál, jak nastupují do nákladáku. V Trnavě se setkal s Tisem, který znal jeho maminku, a dodnes si pamatuje, co mu říkal, když si podali ruku. Na konci druhé světové války, během osvobození se s rodiči schovávali ve sklepě na uhlí. Za komunismu pan Horanský do strany nevstoupil, byl ale členem Svazu československo-sovětského přátelství. Odmítá kolektivní vinu. Zdůrazňuje, že nebyl disidentem. V roce 1968 byl jedním z dvanácti zakládajících členů Klubu angažovaných nestraníků. Působil v divadlech v Mladé Boleslavi, v Opavě, v Liberci, na Kladně, v Chebu (tam se podařilo pozvat i zakázané umělce - Evalda Schorma, Vlastu Chramostovou, Jana Grossmana) Účastnil se řady mítinků a veřejných diskusí, s Bílým divadlem pořádal happeningy. Angažoval se i v roce 1989, kandidoval do parlamentu za Hnutí za osobní svobodu. V srpnu 68 pod jménem Jan David napsal básnickou sbírku Ruce Goliášovy, kterou Pavel Köhl propašoval do Svobodné Evropy. Po listopadu 1989 se ke knize přihlásil a pod vlastním jménem ji vydal, doplněnou o poému Ruce Davidovy, která reflektuje listopadové události.</p>
<p>Marie Jiříčková 1943</p>	<p>ZŠ Pražačka</p>	<p>Od narození bydlí v Praze 3 v ulici Na hřídce, v oblasti původně nazývané Pendrekov, kde byly domky postavené pro státní zaměstnance. Proto tu žili především mašinfírové, policisté, tramvajáci. Jedním ze zdejších tramvajáků byl i dědeček paní Jiříčkové. Vyrůstala bez otce, který byl napůl Rakušan a po válce zůstal ve Vídni. V dětství chodila na zdejší jedenáctiletku na Pražačce. Jako malá v březnu 1945 na vlastní oči viděla, jak spadla bomba na dům v ulici na Balkáně. Při neštěstí zemřeli maminka a bratr profesora teologie, Miloše Biče, který se s nimi po návratu z koncentračního tábora už nemohl setkat. V srpnu 1968 byla paní Vidláková těhotná, ale chodila ještě do práce a po cestě míjela ruské tanky. Vystudovala architekturu a celý život se věnovala výtvarné tvorbě, zejména tapisérii a keramice.</p>

<p>Jiří Šalamoun 1935</p>	<p>ZŠ nám. Jiřího z Lobkovic</p>	<p>Jiří Šalamoun se narodil 17. dubna 1935 v Praze v katolické rodině. Pod vlivem svého strýce Josefa Antoše začal už od dětství malovat. Když dorostl do školních lavic, byla Praha obsazena nacistickými vojsky. Rodina musela doložit, že navzdory starozákonnímu příjmení Šalamoun nejsou mezi předky žádní Židé. Šalamounovi bydleli v Kouřimské ulici na Vinohradech a židovští sousedé z domu postupně mizeli. Válečné zážitky se do mysli Jiřího otiskly silně: cestou do školy pozoroval parády esesáků před kasárnami na Lobkovicově náměstí, když sirény varovaly před náletem, utíkalo se do krytu. Když se pamětník na začátku 50. let rozhodl o svém budoucím povolání, byl strýc odsouzen ve vykonstruovaném procesu, což byl jeden z nedostatků kádrového profilu maturanta. Na filozofickou fakultu nedostal doporučení, zato na AVU ano. V roce 1952 na akademii nastoupil a setrval tam do roku 1956, kdy odešel na Hochschule für Graphik und Buchkunst do Lipska. Absolvoval v roce 1959 a po návratu dokončil i AVU. Oženil se s německou výtvarnicí Evou Natus, v roce 1964 se jim narodila dcera Barbora. Pracoval jako knižní grafik, ilustrátor, upravoval edici Život kolem nás, spolupracoval s časopisy Estetická výchova, 100+1 zahraniční zajímavost, Film a doba. V roce 1963 s režisérem Genem Deitchem natočil svůj první animovaný film. Ačkoli se zprvu vyhýbal členství v komunistických mládežnických organizacích, v 60. letech se nechal přesvědčit ke vstupu do KSČ. Po srpnové okupaci v roce 1968 podal žádost o vystoupení a nakonec byl vyloučen. Dál pracoval jako knižní grafik a ilustrátor. V roce 1975 vznikla první série populárních animovaných pohádek o Maxipsu Fíkovi. V roce 1976 připravil pro Montréal československou expozici v pavilonu ze Světové výstavy z roku 1967. Kromě ilustrací se věnuje také litografii.</p>
<p>Ladislav Okrouhlík 1924</p>	<p>ZŠ J. Seiferta</p>	<p>Narodil se v roce 1924 v Praze na Žižkově, kde v dětství navštěvoval základní školu ve Vlčkové ulici, dnešní ZŠ J. Seiferta. Vyučil se jemným mechanikem. V lednu 1944 byl nasazen na nucené práce do Německa. Pracoval v podzemním komplexu továren u města Nordhausen. Nedaleko byl koncentrační tábor Dora, jehož vězni v podzemí pracovali na výrobě raket V1 a V2. Za velmi těžkých podmínek, s minimem jídla dělal na soustruhu ve dvanáctihodinových směnách. Když byl v dubnu 1945 Nordhausen vybombardován, v jeho okolí vznikla panika. Využil jí a spolu s dalšími vězni se vydal pěšky na cestu do Prahy. Dostal se do ní s velmi vážně zraněnou nohou a skončil v nemocnici. V roce 1950 začal pracovat pro ministerstvo vnitra. Jeho úkolem bylo sledování osob. Stal se členem komunistické strany. V práci se však necítil dobře a nechal se přeložit k Veřejné bezpečnosti, kde se zabýval případy hospodářské kriminality. Dotáhl to až k hodnosti majora. Po srpnu 1968 vyjádřil nesouhlas s okupací Československa vojsky Varšavské smlouvy. Byl z KSČ vyloučen a přišel o práci u Veřejné bezpečnosti. Až do penze pracoval jako mistr v podniku Sběrné suroviny Praha.</p>
<p>Agnesa Horváthová 1949</p>	<p>ZŠ nám. Jiřího z Poděbrad</p>	<p>Pochází ze šesti dětí, narodila se v romské osadě ve vesnici Ondavské Matiašovce nedaleko Vranova nad Teplou na východním Slovensku. Za svobodna se jmenovala Marcinová. Rod Marcinů byl jedním ze dvou hlavních romským rodů v Matiašovcích. V dětství chodila na základní školu společně s ostatními romskými a slovenskými dětmi. Romové žili pohromadě s „bílymi“, kde ve vsi končily romské domy, začínaly domy „bílych“. Základní vzdělání ukončila v 6. třídě. Pokračovat na učilišti nemohla, protože by musela příliš daleko dojíždět a to si rodiče nemohli dovolit. Říká, že měla štěstí, že se jí vůbec dostalo vzdělání. Babička nechodila do školy vůbec, matka už trochu ano. S nástupem komunismu se situace pro Romy zlepšila právě v lepší dostupnosti vzdělání a pracovních příležitostí. V rodině Marcinových nemluvili romsky, ale hutorátským neboli vychodniarským dialektem. Romštinu si osvojila až v rodině manžela. Tatínek paní Horváthové často odjížděl za prací do Čech a v roce 1964 se tam celá rodina přestěhovala natrvalo. Nejprve žili v Jinočanech, kde tatínek jezdil na statku s koňmi a ona s maminkou pracovaly v kravíně, pak dlouhá léta na Žižkově a posledních 8 let na Černém mostě. Má 1 dceru a 3 syny. V roce 1982 se seznámila s významnou českou romistkou Milenou Hubschmannovou, se kterou se setkávala a vyprávěla jí své zážitky. Paní Hubschmannová jí pobídla, aby svá vyprávění sepsala. Svými povídkami debutovala ve sborníku Kale ruží / Černé růže (1990), další publikovala v časopise Romano džaniben. V roce 2003 u nakladatelství Signeta vydala pohádkovou knihu Pal e bari Rama the aver paramisa / O velké Rámě a jiné příběhy. Paní Horváthová působila dlouhá léta v legendárním romském folklorním souboru Perumos, později vedla na pražském Smíchově podobné soubory pro děti. V 90. letech s manželem zažívali zklamání ze společenských poměrů a nástupu neonacismu, a proto se rozhodli odejít do zahraničí. Strávili 3 roky v Belgii, ale stesk po rodičích je donutil vrátit se zpátky. Velká část příbuzných paní Horváthové žije v zahraničí, především ve Velké Británii a v Belgii.</p>

Věra Nováková 1928	ZŠ Jeseniova	Věra Nováková se narodila v rodině liberálního a humanistického pražského právníka Bohumila Nováka jako dvojče sestry Hany a jedno ze šesti dětí. Po absolvování klasického gymnázia byla přijata roku 1947 na Akademii výtvarných umění v Praze do ateliéru monumentální malby prof. Vladimíra Sychry. Po komunistickém puči 1948 byla v únoru 1949 z politických důvodů vyloučena studentskou prověřkovou komisí se zákazem studovat i na jiných školách. Se spolužákem Pavlem Brázdou, který byl také vyloučen z politických důvodů, se názorově i osobně sblížila a v tíživé situaci se za něj v roce 1950 provdala. Bydleli pak u babičky Pavla Brázdy, Heleny Čapkové Palivcové, a zachránili tak její byt před zabavením. Její manžel, básník a diplomat Josef Palivec, byl odsouzen k dvacetiletému trestu za údajnou vlezradu. Tento trest mu byl zkrácen po žádosti československých spisovatelů v roce 1959 na 10 roků. S oběma pak žili ve společné domácnosti do jejich smrti. Po okupaci roku 1968 nemohli Věra Nováková ani Pavel Brázda veřejně vystavovat. V jejich bytě se scházel filosofický kroužek, jehož se kromě Zdeňka Neubauera zúčastňovali Jan Sokol, Jiří Němec, Daniel Kroupa, Zdeněk Kratochvíl, Martin Palouš, Věra Jirousová a další. Přednášel tu i prof. Jan Patočka. Teprve v roce 1991 měla Věra Nováková společně s Pavlem Brázdou první velkou výstavu obrazů z 50. let v PKC Ženské domovy, ke které Revolver Revue vydala obsáhlý katalog.
Josef Janíček 1947	ZŠ Jaroslava Seiferta	Člen skupiny The Plastic People of the Universe. Skupinu založil v roce 1968 hudebník Mejla Hlavsa. Sestava se několikrát změnila, nicméně Josef Janíček od počátku patřil ke stabilnímu jádru. Od roku 1973 nemohla kapela oficiálně vystupovat, jejich koncerty bývají znepříjemňovány zásahy Veřejné bezpečnosti, alba se mezi fanoušky šířila samizdatem. V roce 1976 byli členové skupiny zatčeni a postaveni před soud. Z protestů proti uvěznění muzikantů následně vzešla iniciativa Charty 77.
„Pittrový děti“		
Pavel Kohn 1929	ZŠ Lupáčova	Narodil se v roce 1929 v Praze. Přežil Terezín, Osvětim a Buchenwald, jeho celá rodina v nacistických koncentračních táborech zahynula. Patří mezi „dětí Přemysla Pittra“ Po zotavení v ozdravovně na zámku Štiřín se rozhodl zůstat v Československu. Vystudoval dramaturgii, živil se jako publicista. V roce 1967 emigroval s celou rodinou do Spolkové republiky Německo, zde působil v redakci rozhlasové stanice Svobodná Evropa. Po listopadovém převratu 1989 publikuje i v České republice, v roce 2011 vyšlo 2. vydání jeho knihy Zámky naděje – děti Přemysla Pittra vzpomínají.
Michaela Vidláková 1936	ZŠ Jeseniova	Patří mezi „dětí Přemysla Pittra“. Rodiče byli Židé, inklinovali k sionismu, otec strávil před válkou nějaký čas v Palestině. Rodina žila nejprve na Letné, v období okupace byli přestěhováni do společného bytu na Žižkově. Vzpomíná, jak si s dětmi chodili hrát na židovský hřbitov u dnešní stanice metra Želivského a na hřiště na Hagibor. V roce 1942 byla celá rodina deportována do Terezína. Po osvobození se vrátili do Prahy a Michaela strávila v létě dva měsíce na zámku v Kamenici společně s dalšími židovskými dětmi v rámci akce „zámky“ organizované Přemyslem Pittrem. V roce 1953 se společně s rodiči pokusila o útěk do Palestiny, byli však na hranici zadrženi a postaveni před soud. Tehdy šestnáctiletá Michaela vyvázla s podmínkou, otec byl odsouzen na dva roky, matka na jeden rok.

Galerie

11 fotografií

+3